

**Wnioski z nadzoru pedagogicznego sprawowanego
przez Podlaskiego Kuratora Oświaty
w roku szkolnym 2019/2020**

A. Ewaluacje

W roku szkolnym 2019/2020 przeprowadzono 23 zewnętrzne ewaluacje problemowe.

I. Przedszkola, oddziały przedszkolne, inne formy wychowania przedszkolnego

Mocne strony

1. Powszechne i systemowe diagnozowanie potrzeb oraz możliwości psychofizycznych dzieci stanowi podstawę planowania działań edukacyjnych, wychowawczych i terapeutycznych, podejmowanych przez nauczycieli i specjalistów.
2. Wspomaganie rozwoju i edukacji dzieci jest realizowane z wykorzystaniem odpowiednich metod i nowatorskich rozwiązań, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i możliwości, co sprzyja ich harmonijnemu rozwojowi.
3. Wsparcie nauczycieli i adekwatna pomoc specjalistyczna pozwala dzieciom pokonywać trudności oraz rozwijać zainteresowania i umiejętności społeczne.
4. Nauczyciele wspólnie planują i w razie potrzeby modyfikują podejmowane działania, co wpływa na skuteczne rozwiązywanie pojawiających się problemów.
5. Przedszkola tworzą warunki do efektywnej współpracy z rodzicami, co służy rozwojowi dzieci i placówki.
6. Aranżacja przestrzeni, wyposażenie i estetyka pomieszczeń ułatwia właściwą organizację procesu wychowania przedszkolnego.

Słabe strony

1. Zdarza się, że stopień trudności zadań nie zawsze jest dostosowany do percepcji dzieci, co może utrudniać odniesienie sukcesu na miarę ich możliwości.
2. Niektórzy nauczyciele w niewielkim stopniu angażują się w pracę zespołową.

II. Szkoły podstawowe

Mocne strony

1. Szkoły podejmują szereg działań mających na celu zdiagnozowanie potrzeb rozwojowych i możliwości psychofizycznych uczniów.
2. Planowanie i organizacja przez nauczycieli procesów edukacyjnych przebiega w życzliwej atmosferze, z uwzględnieniem rozpoznanych potrzeb i możliwości uczących się, realizacji podstawy programowej i dostępnych środków dydaktycznych.
3. Ocenianie przebiega w zdecydowanej większości, zgodnie z wcześniej przyjętymi zasadami, a przekazywanie informacji zwrotnej w formie krótkiego, ustnego komentarza, jest zgodne z oczekiwaniami większości uczniów.

4. Systemowy sposób diagnozowania problemów i możliwości uczniów na terenie szkoły oraz szeroki wachlarz współpracy z instytucjami i organizacjami, sprzyja właściwej organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, szczególnie w zakresie zapobiegania niepowodzeniom edukacyjnym.
5. Szkoły zapewniają rodzicom możliwość wyrażania opinii dotyczących funkcjonowania szkoły.
6. Współpraca szkół z wieloma podmiotami zewnętrznymi działającymi w środowisku lokalnym sprzyja rozwojowi uczniów i kształtowaniu postaw prospołecznych.
7. Szkoły podejmują ciekawe działania nowatorskie.
8. Poszczególne grupy społeczności szkolnej oceniają wzajemne relacje jako życzliwe, przyjazne i oparte na szacunku oraz służące budowaniu pozytywnego klimatu i atmosfery sprzyjającej uczeniu się.
9. W odczuciu członków społeczności szkolnych obowiązujące w szkole zasady postępowania są przestrzegane.

Słabe strony

1. Nie wszyscy uczniowie czują się zachęceni do aktywnego uczenia się i widzą użyteczność przekazywanej wiedzy.
2. Wpływ uczniów na sposób organizowania i przebieg procesu uczenia się najczęściej ogranicza się do ustalania terminów sprawdzianów.
3. W trakcie zajęć dydaktycznych, uczniowie nie zawsze poznają oczekiwania i kryteria świadczące o osiągnięciu celów lekcji.
4. Zakres i częstotliwość prowadzonych rozmów nauczycieli z uczniami o sposobach uczenia się, zainteresowaniach, zdolnościach i trudnościach w nauce nie zawsze są adekwatne do potrzeb uczących się.
5. Uczniowie nie dostrzegają własnego wpływu na ustalanie katalogu właściwych zachowań w szkole, co może przyczyniać się do obniżenia skuteczności pracy wychowawczej.
6. Nie wszystkie szkoły wyczerpują możliwości aktywnego włączenia rodziców do partycypowania w decydowaniu o rozwoju i funkcjonowaniu placówki.
7. Uczniowie wskazują na występowanie wśród rówieśników niewłaściwych zachowań, najczęściej w obszarze agresji słownej (przezywanie, obrażanie, wysmiewanie, nieprzyjemne komentarze).
8. Duża część rodziców i uczniów nisko ocenia przydatność i atrakcyjność zajęć pozalekcyjnych organizowanych w szkołach.

III. Szkoły ponadpodstawowe (licea ogólnokształcące i technika dla młodzieży)

Mocne strony

1. Procesy edukacyjne w zdecydowanej większości przebiegają w życzliwej atmosferze, z uwzględnieniem rozpoznanych potrzeb i możliwości uczniów.
2. Ocenianie zgodnie z przyjętymi w szkole zasadami oraz informacja zwrotna przekazywana przez nauczycieli, zachęca uczniów do aktywności.

3. Nauczyciele angażują się w pracę różnych zespołów, podejmując szereg działań, co korzystnie wpływa na efektywność procesów edukacyjnych i pozwala na skuteczne rozwiązywanie pojawiających się problemów.
4. Zdecydowana większość uczniów czuje się w szkole bezpiecznie, a panujące relacje określa jako pozytywne i oparte na wzajemnym zaufaniu.
5. W opinii uczniów, rodziców i nauczycieli, przyjęte w szkole zasady są na ogół przestrzegane przez wszystkich członków szkolnych społeczności.
6. Szkoła rozpoznaje potrzeby uczniów w zakresie wychowania i profilaktyki oraz podejmuje adekwatne działania zaspokajające oczekiwania młodzieży, między innymi we współpracy z podmiotami zewnętrznymi.
7. Szkoła stwarza rodzicom warunki do współpracy, stosując różne sposoby kontaktu i uwzględnia opinie rodziców przy podejmowaniu decyzji dotyczących rozwoju ich dzieci oraz organizacji pracy.

Słabe strony

1. Uczniowie mają niewielki wpływ na organizację i przebieg procesów edukacyjnych, a panująca podczas zajęć atmosfera nie zawsze sprzyja uczeniu się.
2. W procesie oceniania zdarzają się sytuacje, kiedy uczniowie czują się zniechęceni, nie wiedzą, co robić dalej.
3. Sposób przekazywania informacji zwrotnej nie zawsze ma odniesienie do mocnych i słabych stron uczących się.
4. Podejmowane przez nauczycieli działania rozwijające umiejętność uczenia się nie mają charakteru powszechności.
5. Czasami w szkole występują zachowania negatywne, np. agresja słowna.

IV. Szkoły ponadpodstawowe (licea ogólnokształcące i szkoły policealne dla dorosłych)

Mocne strony

1. Organizacja procesów edukacyjnych jest dostosowana do potrzeb słuchaczy, ukierunkowana na rozwój ich kompetencji i przygotowanie do egzaminów zewnętrznych, co przekłada się na poziom zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.
2. Wsparcie nauczycieli, sposób oceniania i przekazywania informacji zwrotnej, wzmacnia u uczących się motywację do pracy i wiarę we własne możliwości oraz pomaga pokonywać trudności i planować własny rozwój.
3. Poczucie odpowiedzialności wszystkich członków społeczności szkolnej i organu prowadzącego za organizację procesu nauczania sprawia, że absolwenci osiągają wysokie wyniki na egzaminie zewnętrznym, są dobrze przygotowani do wykonywania zawodu i sprawnego funkcjonowania na rynku pracy.
4. Podejmowane w szkole działania zapewniają słuchaczom poczucie bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego oraz wzmacniają relacje oparte na zaufaniu i życzliwości.
5. Ze względu na specyfikę szkół dla dorosłych, podejmowane działania profilaktyczne dotyczą promowania zdrowego stylu życia i profilaktyki uzależnień.

Słabe strony

1. Organizacja procesów edukacyjnych nie zawsze sprzyja aktywności słuchaczy podczas konsultacji.
2. Ocenianie i sposób przekazywania informacji zwrotnej nie zawsze jest użyteczny dla uczących się.
3. Nie wszyscy słuchacze szkół dla dorosłych dostrzegają potrzebę udziału w organizacji procesu dydaktycznego.

V. Biblioteki pedagogiczne

Mocne strony

1. Biblioteka pozyskuje informacje dotyczące oczekiwań klientów, co stanowi podstawę wzbogacania oferty i podejmowania działań adekwatnych do potrzeb różnych grup czytelników.
2. Biblioteka współpracuje z wieloma instytucjami w środowisku lokalnym i regionalnym, co przynosi obopólne korzyści w obszarach propagowania czytelnictwa, rozwijania uzdolnień dzieci i młodzieży oraz podnoszenia kompetencji zawodowych osób dorosłych.
3. Zarządzanie biblioteką sprzyja jej rozwojowi i zapewnia wspomaganie szkół i innych instytucji.

Uogólnione wnioski z przeprowadzonych ewaluacji

1. Prowadzone w większości szkół diagnozy obejmują wszystkich uczniów, służą określeniu ich potrzeb i możliwości psychofizycznych z uwzględnieniem problemów wynikających ze specyfiki środowiska lokalnego.
2. Szkoły realizują różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne, we współpracy z wieloma podmiotami zewnętrznymi, adekwatnie do zdiagnozowanych potrzeb.
3. Procesy edukacyjne zazwyczaj przebiegają w życzliwej atmosferze, jednak młodzież w niewielkim stopniu ma wpływ na przebieg i sposób ich organizowania, co może powodować ograniczone poczucie odpowiedzialności uczniów za proces uczenia się.
4. Sposób formułowania informacji zwrotnej, w tym brak odniesienia do mocnych i słabych stron, nie zawsze pozytywnie wpływa na motywowanie uczniów do dalszej pracy i planowanie własnego rozwoju.
5. Zdarzają się agresywne zachowania uczniów, najczęściej agresja słowna w szkołach podstawowych.
6. Wsparcie i pomoc psychologiczno-pedagogiczna nie zawsze jest organizowana, zgodnie z potrzebami uczniów i oczekiwaniami rodziców.
7. Nie wszyscy nauczyciele efektywnie współpracują w zespołach.
8. Uczniowie i rodzice rzadko angażują się w ustalanie norm i zachowań obowiązujących w szkole.
9. Rodzice angażują się we współpracę ze szkołą, najczęściej ma to miejsce w przedszkolu i młodszych klasach szkoły podstawowej.

10. Adekwatna do zgłaszanych potrzeb oraz stale wzbogacana oferta bibliotek zaspokaja potrzeby osób, instytucji i organizacji korzystających z ich usług.

Rekomendacje wynikające z przeprowadzonych ewaluacji

1. Podjąć działania na rzecz ograniczenia niewłaściwych zachowań uczniów, z uwzględnieniem ich wieku rozwojowego.
2. Zidentyfikować oczekiwania rodziców i zachęcić ich do współpracy ze szkołą/placówką.
3. Organizować pracę dydaktyczno-wychowawczą nauczycieli, kładąc nacisk na działania zespołowe i systematyczną ocenę ich skuteczności.
4. Zwrócić uwagę na właściwy sposób przekazywania uczniom informacji zwrotnej oraz motywującą rolę oceniania w procesie dydaktycznym.
5. Dostosować ofertę zajęć pozalekcyjnych do potrzeb i oczekiwań uczniów, z uwzględnieniem opinii rodziców.
6. Zajęcia edukacyjne prowadzić z wykorzystaniem nowoczesnych technologii i metod aktywizujących, w atmosferze sprzyjającej nauce.
7. Podjąć działania kształtujące umiejętności uczenia się oraz zachęcić uczniów do wpływania na organizację i przebieg procesów edukacyjnych.
8. Doskonalic kompetencje nauczycieli w zakresie planowania i organizowania zajęć tak, aby uczniowie mogli zdobywać i rozwijać umiejętności kluczowe.

B. Kontrole

Kontrole planowe

I. Zgodność z przepisami prawa funkcjonowania monitoringu wizyjnego w szkołach

Kontrola nie została przeprowadzona w związku z pismem nr DKO-WNP.4092.33.2020.EL z 24 marca 2020 r. Ministra Edukacji Narodowej, zawieszającym do odwołania realizację planów nadzoru pedagogicznego kuratorów oświaty na rok szkolny 2019/2020.

II. Zgodność z przepisami prawa organizowania zajęć w grupie do pięciu uczniów lub w formie indywidualnej oraz udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia

Wnioski

1. W arkuszach organizacji kontrolowanych szkół, uwzględniono godziny wybranych zajęć edukacyjnych realizowanych przez ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego indywidualnie lub w grupie do pięciu uczniów.
2. Szkoły organizują, zgodnie z przepisami prawa, zajęcia indywidualne lub w grupie do pięciu uczniów oraz udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia.
3. Indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne uwzględniają zajęcia edukacyjne realizowane indywidualnie z uczniem lub w grupie liczącej do pięciu uczniów,

wynikające z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz ze specjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania ucznia.

4. Publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne we współpracy ze szkołą, rodzicami lub pełnoletnim uczniem, przed objęciem zindywidualizowaną ścieżką kształcenia, przeprowadzają analizę funkcjonowania ucznia, która uwzględnia efekty dotychczasowej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
5. Uczniowie objęci zindywidualizowaną ścieżką kształcenia realizują w szkole programy nauczania z dostosowaniem metod i form pracy do ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych.

Rekomendacje

1. Kontynuować współpracę szkół z organami prowadzącymi, rodzicami i publicznymi poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w zakresie organizowania zajęć w grupie do pięciu uczniów lub w formie indywidualnej oraz udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oświatowego.

III. Zgodność z przepisami prawa wydawania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego w zakresie dotyczącym organizacji zajęć w grupie do pięciu uczniów lub w formie indywidualnej oraz opinii w sprawie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia

Wnioski

1. Poradnie, w celu uzyskania informacji o sytuacji dydaktycznej i wychowawczej dziecka/ucznia, zwracają się do dyrektorów szkół/placówek o wydanie opinii przez nauczycieli, wychowawców lub specjalistów, prowadzących zajęcia z dzieckiem/ucznikiem.
2. Nie zawsze opinie wydawane przez szkoły/placówki zawierają wyczerpujące informacje o sytuacji dydaktycznej i wychowawczej dziecka/ucznia.
3. W niektórych orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego brak uzasadnienia potrzeby realizacji wybranych zajęć wychowania przedszkolnego, zajęć edukacyjnych prowadzonych indywidualnie lub w grupie liczącej do 5 osób.
4. W niektórych opiniach w sprawie potrzeby objęcia dziecka/ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie zindywidualizowanej ścieżki realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia stwierdzono braki, nie wskazano działań jakie powinny być podjęte w celu usunięcia barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwa w życiu szkoły.
5. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne wydają opinie z zachowaniem obowiązujących terminów.

Rekomendacje

1. W planie nadzoru pedagogicznego dyrektora poradni psychologiczno-pedagogicznej uwzględnić kontrolę zgodności z przepisami prawa wydawania opinii i orzeczeń.

2. Podjąć działania zmierzające do nawiązania ścisłej współpracy ze szkołami/placówkami, w celu udzielania uczniowi/dziecku pomocy psychologiczno-pedagogicznej adekwatnej do potrzeb.

IV. Zgodność oferty kształcenia zawodowego z nową klasyfikacją zawodów szkolnictwa branżowego

Wnioski

1. Kształcenie w zawodach szkolnictwa branżowego w technikach i branżowych szkołach I stopnia realizowane jest zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, nieprawidłowości dotyczą dwóch szkół policealnych, w których:
  - a) nie określono nazwy nauczanego zawodu, typu szkoły i formy kształcenia, w jakim szkoła prowadzi kształcenie, a także nieprawidłowo wdrożono program nauczania w danym zawodzie,
  - b) realizowano kształcenie w zawodzie, który nie występuje w wykazie zawodów kształcenia branżowego w danym typie szkoły.
2. Kształcenie zawodowe na kwalifikacyjnych kursach zawodowych odbywa się zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.

Rekomendacje

1. Wzmocnić nadzór pedagogiczny nad realizacją kształcenia zawodowego w szkołach policealnych.
2. Podejmować działania zmierzające do większego zaangażowania pracodawców w proces opracowywania i modyfikacji programów nauczania realizowanych w wybranych zawodach.

Kontrole doraźne

- I. Kontrole realizacji zaleceń w roku szkolnym 2019/2020 zgodnie z art. 55 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 910)**

Wnioski

1. Większość dyrektorów szkół terminowo zrealizowało zalecenia pokontrolne.
2. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły głównie sposobu i jakości prowadzenia dokumentacji szkolnej.
3. W niektórych szkołach dokumenty regulujące ich funkcjonowanie (statut, program wychowawczo – profilaktyczny, zasady szkolnego oceniania) nie zawierały wszystkich wymaganych prawem zapisów oraz nie były terminowo aktualizowane.
4. W nielicznych szkołach dyrektorzy nie wywiązali się z obowiązków:
  - a) wynikających z nadzoru pedagogicznego (nadzór nad prowadzeniem dokumentacji przebiegu nauczania, informowanie o realizacji zaleceń pokontrolnych),
  - b) organizacyjnych (zaplanowanie zajęć w oddziale przedszkolnym w wymiarze co najmniej 5 godzin dziennie, zatrudnianie nauczycieli zgodnie z kwalifikacjami,

wstrzymanie uchwał niezgodnych z przepisami prawa, opiniowanie arkuszy organizacji szkoły).

Rekomendacje

1. Wzmocnić nadzór dyrektora nad systematycznością i jakością prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania.
2. Dostosować zapisy w dokumentach szkolnych do obowiązujących przepisów prawa oświatowego.

II. Kontrole doraźne wynikające ze skarg i interwencji zgłaszanych do Podlaskiego Kuratora Oświaty w roku szkolnym 2019/2020

Wnioski

1. Brak dostosowania zapisów statutu do przepisów obowiązującego prawa.
2. Niewystarczające działania niektórych szkół w zakresie zapewnienia uczniom bezpieczeństwa.
3. W niektórych szkołach brak adekwatnej, pełnej pomocy psychologiczno – pedagogicznej udzielanej uczniom, która wynika z opinii i orzeczeń wydanych przez poradnię psychologiczno – pedagogiczną.
4. Niewystarczająca współpraca z rodzicami w celu tworzenia optymalnych warunków realizacji działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły.
5. Nieprzestrzeganie przez niektórych nauczycieli obowiązującego prawa oświatowego w zakresie klasyfikowania, oceniania i promowania uczniów, prowadzenia dokumentacji szkolnej oraz prawa szkolnego, w tym statutu i regulaminów wewnętrznych.
6. Mało skuteczny nadzór pedagogiczny sprawowany przez niektórych dyrektorów szkół w zakresie:
  - a) organizacji pracy szkoły/placówki, w tym związanej z rekrutacją do szkół i przedszkoli,
  - b) monitorowania jakościowego realizacji treści podstawy programowej kształcenia ogólnego i kształcenia w zawodach,
  - c) kontroli prowadzenia dokumentacji szkolnej, w tym szkoły/placówki niepublicznej,
  - d) przestrzegania przez nauczycieli wewnątrzszkolnego oceniania uczniów,
  - e) monitorowania pracy nauczycieli, obserwacji zajęć edukacyjnych,
  - f) przydzielania zajęć edukacyjnych nauczycielom zgodnie z ich posiadanymi kwalifikacjami,
  - g) wspomaganie nauczycieli w realizacji zadań i doskonaleniu zawodowym.
7. Nierespektowanie przez niektórych dyrektorów kompetencji poszczególnych organów szkoły, rady pedagogicznej, rady rodziców.
8. Nierealizowanie programu szkolenia sportowego we współpracy ze związkami, klubami, stowarzyszeniami sportowymi.

Rekomendacje

1. W ramach posiadanych przez dyrektora kompetencji ustawowych, podejmować działania celem poprawy bezpieczeństwa w szkołach/placówkach.

2. Wzmocnić nadzór pedagogiczny sprawowany przez dyrektora szkoły w zakresie:
  - a) realizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej zgodnie z potrzebami uczniów/wychowanków oraz obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa,
  - b) odpowiedzialnego wypełniania przez nauczycieli swoich obowiązków zgodnie z aktualnym prawem oświatowym i szkolnym,
  - c) prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej lub innej dokumentacji dotyczącej realizowania zadań statutowych szkoły,
  - d) dokonania rzetelnej i merytorycznej diagnozy pracy szkoły/placówki we wszystkich obszarach jej działalności.
3. Podjąć działania zmierzające do poprawy współpracy i komunikacji szkoły/placówki z rodzicami dzieci/uczniów.
4. Zatrudniać nauczycieli posiadających kwalifikacje odpowiednie do prowadzonych zajęć.
5. Realizować program szkolenia sportowego we współpracy ze związkami, klubami, stowarzyszeniami sportowymi.

III. Kontrole w zakresie spełniania art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe przez szkoły niepubliczne z uprawnieniami szkoły publicznej

Wnioski

1. Zatrudnieni nauczyciele obowiązkowych zajęć edukacyjnych posiadają kwalifikacje określone dla nauczycieli szkół publicznych.
2. Nie we wszystkich szkołach zapewniono wyposażenie i pomoce dydaktyczne wymagane w kształceniu w zawodzie.
3. Braki w dokumentacji szkolnej dotyczą m. in. ramowych planów nauczania, w których nie wpisano wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych, dokumentowania realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego i kształcenia w zawodach.

Rekomendacje

1. Realizować w szkołach wszystkie obowiązkowe zajęcia edukacyjne.
2. Wzmocnić nadzór nad realizacją podstawy programowej kształcenia ogólnego i kształcenia w zawodach.

IV. Kontrola organizacji dodatkowych zajęć edukacyjnych w szkołach

Kontrolą objęto 65 szkół.

Wnioski

1. W szkołach organizowane są różnorodne zajęcia pozalekcyjne dla uczniów, jednocześnie w połowie szkół prowadzone są zajęcia dodatkowe w rozumieniu art. 109 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe.
2. Najczęściej pojawiające się uchybienia związane z organizacją zajęć dodatkowych dotyczą braku wniosku do organu prowadzącego szkołę o przyznanie godzin na ich realizację, uwzględnienia w arkuszu organizacyjnym szkoły, przekroczenia tygodniowego

wymiaru godzin, braku odpowiednich zapisów w statucie szkoły, wykorzystania tzw. godzin dyrektorskich na zajęcia dodatkowe.

Rekomendacje

1. Poszerzać ofertę edukacyjną szkół m.in. poprzez realizację dodatkowych zajęć edukacyjnych w celu umożliwienia wszechstronnego rozwoju uczniów.
2. Organizować dodatkowe zajęcia edukacyjne zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oświatowego, m.in.: określać przeznaczenie zajęć w arkuszu organizacyjnym, formułować wymagania edukacyjne.

V. Kontrole związane z oceną pracy dyrektorów szkół i placówek

Wnioski

1. Dyrektorzy efektywnie zarządzają szkołami/placówkami, przy dużym udziale zespołów nauczycielskich.
2. W niektórych szkołach statuty i regulaminy rad pedagogicznych nie są na bieżąco dostosowane do obowiązujących przepisów prawa oświatowego oraz specyfiki i potrzeb szkoły.
3. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczą prowadzenia dokumentacji szkolnej oraz sprawowania nadzoru pedagogicznego przez dyrektora szkoły.

C. Monitorowanie

I. Realizacja obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego w szkole w województwie podlaskim w roku szkolnym 2019/2020

Monitorowaniem objęto publiczne szkoły podstawowe i ponadpodstawowe: 345 szkół podstawowych, 56 liceów ogólnokształcących, 51 techników oraz 34 branżowe szkoły I stopnia.

Wnioski

1. W zdecydowanej większości szkół zajęcia z wychowania fizycznego są realizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami, z zastosowaniem metod i urządzeń zapewniających bezpieczeństwo ćwiczącym uczniom.
2. W niektórych szkołach na obowiązkowych zajęciach wychowania fizycznego w oddziałach liczących więcej niż 26 uczniów nie jest dokonywany obowiązkowy podział na grupy.
3. Zdarza się, że miejscem prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego jest szkolny korytarz.
4. W większości szkół nie realizuje się obowiązkowych zajęć z wychowania fizycznego w formie zajęć do wyboru przez uczniów.

Rekomendacje

1. Przestrzegać przepisów prawa dotyczących dopuszczania programów nauczania do użytku w szkole, ramowych planów nauczania dla publicznych szkół oraz szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.

2. Dokonywać podziału uczniów uczestniczących w zajęciach z wychowania fizycznego na grupy, gdy w grupie oddziałowej, międzyoddziałowej, międzyklasowej lub międzyszkolnej jest powyżej 26 uczniów.
3. Realizować obowiązkowe zajęcia wychowania fizycznego w formie zajęć do wyboru przez uczniów.

II. Wspieranie potencjału rozwojowego uczniów i stwarzanie warunków do ich aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz w środowisku społecznym

Monitorowaniem objęto 335 podmiotów, w tym: 95 przedszkoli, 158 szkół podstawowych, 29 liceów ogólnokształcących, 25 techników, 20 szkół branżowych I stopnia, 1 szkołę specjalną przysposabiająca do pracy oraz 7 placówek (MOW, SOW, SOSW, OREW).

Wnioski

1. Przedszkola/szkoły/placówki (dyrektorzy) rozumieją potrzebę organizowania różnych zajęć wynikających z rozpoznawanych potrzeb i możliwości, zainteresowań swoich uczniów/wychowanków w celu wspierania ich potencjału rozwojowego. Wykorzystują do tego predyspozycje kadry pedagogicznej, a także więzi ze środowiskiem lokalnym. Oprócz różnorodności form oferujących rozwijanie zainteresowań, na uwagę zasługuje wdrażanie wielu innowacji pedagogicznych, projektów finansowanych spoza budżetu szkoły, uwzględniających wsparcie rozwoju uczniów, ich udział w dodatkowych zajęciach z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
2. Istotną rolę w zakresie tworzenia warunków umożliwiających aktywne i pełne uczestnictwo uczniów/dzieci w życiu szkoły/placówki odgrywa zatrudnianie kadry pedagogicznej z odpowiednimi kwalifikacjami oraz systematycznie poprawiające się warunki lokalowe i stan wyposażenia szkół/placówek.
3. W celu tworzenia dzieciom/uczniom warunków do aktywnego i pełnego uczestnictwa w środowisku społecznym, dyrektorzy wskazują na duży wpływ współpracy z podmiotami i instytucjami działającymi w środowisku oraz z rodzicami/opiekunami prawnymi swoich uczniów.
4. Badanie wykazało duże zróżnicowanie potrzeb edukacyjnych i rozwojowych dzieci/uczniów.

Rekomendacje

1. Wykorzystywać różne formy nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły do tworzenia warunków wszechstronnego rozwoju dzieci i uczniów.
2. Na bieżąco zapoznawać się i stosować przepisy prawa oświatowego dotyczące aktualnie podejmowanych działań, w tym monitorowania pracy szkół/placówek.
3. Zachęcać nauczycieli do pogłębienia umiejętności diagnostycznych w zakresie wykrywania zagrożeń rozwojowych oraz indywidualizowania zajęć tak, by możliwe było wspieranie każdego dziecka.
4. Stworzyć płaszczyznę wymiany doświadczeń szkół i nauczycieli w zakresie organizacji pracy nauczycieli prowadzących kształcenie uczniów z niepełnosprawnościami.

III. Prowadzenie działalności innowacyjnej (monitorowanie)

Monitorowanie dotyczyło prowadzenia działalności innowacyjnej przez publiczne szkoły podstawowe z województwa podlaskiego. Wzięło w nim udział 367 publicznych szkół podstawowych.

Wnioski

1. Większość szkół z woj. podlaskiego (275 tj. ok 75%) prowadziła w bieżącym roku szkolnym działalność innowacyjną.
2. Głównymi przyczynami utrudniającymi prowadzenie działalności innowacyjnej był brak środków finansowych i potrzebnego sprzętu, niewystarczająca ilość nauczycieli o odpowiednich kwalifikacjach, jak również niedostateczna baza lokalowa.
3. Większość szkół, które nie realizują działań innowacyjnych podejmuje środki zaradcze, do najczęściej wymienianych należą: doposażanie w potrzebny sprzęt, pozyskiwanie środków finansowych i kierowanie kadry nauczycielskiej na szkolenia.
4. Realizowane projekty innowacyjne to najczęściej innowacje metodyczne i programowe.
5. Szkoły najczęściej realizują od jednego do trzech projektów.
6. Czas trwania realizowanych projektów to w większości rok szkolny lub okres krótszy od roku szkolnego. Zdarzały się również projekty dłuższe (2 lub 3 letnie).
7. Przeważnie w realizację projektów innowacyjnych zaangażowanych było od 2 do 3, lub od 4 do 5 nauczycieli.
8. W większość projektów realizowanych w szkołach zaangażowany był członek kadry kierowniczej.
9. Samorząd Uczniowski angażował się niemal w połowę realizowanych projektów innowacyjnych, podobnie jak Rada Rodziców.
10. W monitorowanych szkołach w projektach innowacyjnych brało udział średnio 70 uczniów.
11. Projekty innowacyjne realizowali częściej uczniowie z tych samych klas niż z grup międzyklasowych.
12. W znacznej większości szkół (ponad 80%) nauczyciele brali udział w szkoleniach dotyczących działalności innowacyjnej lub rozwijania przedsiębiorczości i kreatywności uczniów.
13. Zdecydowana większość szkół (ponad 80%) planuje udział nauczycieli w szkoleniach dotyczących działalności innowacyjnej lub rozwijania przedsiębiorczości i kreatywności uczniów.

Rekomendacje

1. Kontynuować w szkołach działalność innowacyjną oraz podejmować środki zaradcze celem realizacji projektów innowacyjnych.
2. W doskonaleniu zawodowym nauczycieli promować tematykę prowadzenia działalności innowacyjnej, przygotowania do jej prowadzenia.

IV. Wdrażanie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego w zakresie warunków realizacji kształcenia w zawodzie

Wnioski

1. W szkołach funkcjonują programy nauczania zawodu, które zawierają opisy sposobów realizacji celów kształcenia i treści nauczania ustalonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego.
2. Wyposażenie poszczególnych pracowni i warsztatów szkolnych umożliwia realizację kształcenia w kwalifikacji wyodrębnionej w danym zawodzie.
3. W szkołach podejmowane są działania w celu poprawy bazy dydaktycznej i wyposażenia poprzez zgłaszanie potrzeb do organów prowadzących oraz współpracę z pracodawcami.

Rekomendacje

1. Kontynuować działania w celu wzbogacenia wyposażenia niezbędnego do realizacji kształcenia w danym zawodzie.

V. Kształcenie u uczniów kompetencji kluczowych

Monitorowanie przeprowadzono w 2 liceach ogólnokształcących.

Wnioski

1. Nauczyciele deklarują, że najczęściej na zajęciach rozwijają u swoich uczniów umiejętność uczenia się oraz porozumiewania się w języku ojczystym, rzadziej kompetencje informatyczne, kształtowanie świadomości i ekspresji kulturalnej, a także inicjatywności i przedsiębiorczości. Nauczyciele swoje działania w tym zakresie określają, jako planowe i intuicyjne.
2. W możliwości pełniejszego kształtowania i rozwoju kompetencji kluczowych uczniów nauczyciele dostrzegają najczęściej ograniczenia w postaci braków w wyposażeniu w pomoce dydaktyczne oraz presji wyniku egzaminacyjnego.
3. W celu rozpoznawania poziomu kompetencji kluczowych uczniów nauczyciele podejmują działania, takie jak: bieżąca obserwacja uczniów w społeczności szkolnej i ich aktywności na zajęciach dydaktycznych, analiza osiągnięć uczniów.
4. Większość nauczycieli ma poczucie, że ich wiedza na temat kompetencji kluczowych wymaga uzupełnienia.
5. Kształtowaniu kompetencji kluczowych, zdaniem dyrektorów i nauczycieli, służy przede wszystkim organizacja imprez, uroczystości szkolnych i środowiskowych oraz realizacja obowiązkowych zajęć edukacyjnych i projektów z funduszy europejskich.

Rekomendacje

1. W celu efektywnego kształtowania kompetencji kluczowych uczniów umożliwić nauczycielom udział w warsztatach i konferencjach oraz stworzyć płaszczyznę do dzielenia się wiedzą i doświadczeniem w tym zakresie.
2. Zachęcić nauczycieli do podjęcia dodatkowych działań w zakresie wyposażania uczniów w niezbędną wiedzę i umiejętności oraz rozwijania przez nich indywidualnych zainteresowań i uzdolnień.

VI. Monitorowanie przechodzenia uczniów ze szkół ogólnodostępnych do szkół specjalnych

Monitorowaniem objęto 97 publicznych i niepublicznych szkół, w tym 83 publiczne szkoły podstawowe ogólnodostępne, 4 publiczne szkoły podstawowe ogólnodostępne z oddziałami integracyjnymi, 1 publiczną szkołę podstawową integracyjną oraz 8 niepublicznych szkół podstawowych ogólnodostępnych.

Wnioski

1. W 96 monitorowanych szkołach podstawowych 18 uczniów z 15 szkół ogólnodostępnych przeszło do szkół specjalnych. Świadczy to o umiarkowanym występowaniu przechodzenia uczniów do szkół specjalnych.
2. W zdecydowanej większości działania dotyczące przejścia ucznia do szkoły specjalnej zostały zainicjowane przez jego rodziców.
3. Najczęstszą przyczyną przejścia ucznia do szkoły specjalnej były problemy związane z realizacją podstawy programowej.
4. Przypadki przechodzenia uczniów do szkół specjalnych rozkładają się równomiernie w całym cyklu edukacyjnym.
5. Uczniowie podczas edukacji w szkole podstawowej otrzymują różnorodne formy wsparcia.
6. Większość orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego została wydana z uwagi na niepełnosprawność intelektualną ucznia w stopniu lekkim i umiarkowanym.
7. Większość uczniów przechodzących do szkół specjalnych nie sprawiała problemów w szkole ogólnodostępnej.
8. Szkoła w trakcie pracy z uczniem najczęściej korzystała ze wsparcia poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz własnych specjalistów (pedagoga i psychologa).

Rekomendacje

1. Dostosowywać formy wsparcia ucznia do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych z uwzględnieniem zaleceń zawartych w opiniach i orzeczeniach wydanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

VII. Monitorowanie poprawności stosowania klasyfikacji zawodów oraz realizacji podstaw programowych kształcenia w zawodach

Monitorowaniem objęto łącznie 179 publicznych i niepublicznych szkół: 58 techników, 55 branżowych szkół I stopnia i 66 szkół policealnych.

Monitorowanie obejmowało zgodność kształcenia w szkołach:

- 1) z klasyfikacjami zawodów: prowadzenie kształcenia w zawodach zgodnie z typem szkoły, zgodność nazw i symboli cyfrowych zawodów, symboli i nazw kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie,
- 2) z podstawami programowymi.

Wnioski

1. W dwóch monitowanych szkołach stwierdzono nieprawidłowości prowadzenia kształcenia w zawodach niezgodnie z typem szkoły.
2. W części szkół nie dokonano aktualizacji statutów w zakresie zawodów, w których szkoła może prowadzić kształcenie.
3. W części szkół stosuje się nieprawidłowe: nazwy zawodów, symbole cyfrowe zawodów, symbole i nazwy kwalifikacji wyodrębnionej/ych w zawodzie.
4. Ramowe plany nauczania w szkołach prowadzących klasy dla absolwentów gimnazjów nie uwzględniały realizacji efektów kształcenia wspólnych dla wszystkich zawodów w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej (PDG).

Rekomendacje

1. Dokonać aktualizacji statutów w zakresie weryfikacji zawodów, w których nie może być prowadzone kształcenie w danym typie szkoły.
2. Stosować nazwy zawodów, symbole cyfrowe zawodów, symbole nazwy kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie zgodnie z klasyfikacjami zawodów.
3. Podnosić kompetencje w zakresie poprawności stosowania klasyfikacji zawodów.
4. Wzmocnić nadzór pedagogiczny nad realizacją podstaw programowych kształcenia w zawodach.

D. Wspomaganie

Wnioski

1. Podlaski Kurator Oświaty na bieżąco za pomocą różnych środków przekazywał informacje na temat zmian w przepisach prawa oraz nowych rozwiązań w obszarze nauczania, wychowania i opieki.
2. Popularyzacja szkolnictwa zawodowego przyczyniła się do wzrostu świadomości społecznej, promocji kształcenia w branżowych szkołach I i II stopnia oraz technikach.
3. W czasie pandemii stałe monitorowanie sytuacji w szkołach i placówkach dało możliwość podejmowania decyzji dotyczących wsparcia tych, którzy mieli trudności z wdrażaniem wytycznych Ministra Edukacji Narodowej i Ministra Zdrowia oraz Głównego Inspektora Sanitarnego.
4. Promowanie dobrych praktyk w zakresie metod i technik kształcenia na odległość, w tym wykorzystania zintegrowanej platformy edukacyjnej epodreczniki.pl przyczyniło się do dostosowania metod i form pracy szkół oraz placówek do ich potrzeb i możliwości.

Rekomendacje

1. Wprowadzić na stałe w ramach wspomaganie przez Podlaskiego Kuratora Oświaty dyrektorów szkół i placówek konferencji online w celu m.in. szybszego przekazywania informacji o najważniejszych zmianach w przepisach oświatowych oraz zadaniach realizowanych w oświacie.

2. Rozwijać współpracę z instytucjami edukacyjnymi (placówkami doskonalenia nauczycieli, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, okręgową komisją egzaminacyjną) celem wypracowania i wypromowania przykładów wsparcia różnych form pracy szkół i placówek, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia na odległość, w tym promowanie wykorzystania zintegrowanej platformy edukacyjnej epodreczniki.pl.
3. Wspomagać dyrektorów i nauczycieli szkół i placówek w zakresie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, w szczególności w okresie pandemii.
4. Kontynuować wspieranie dyrektorów w zakresie organizacji kształcenia zawodowego, w szczególności właściwego stosowania klasyfikacji zawodów oraz realizacji podstaw programowych kształcenia w zawodach.